

Naast alle positieve punten uit het wetsvoorstel: onderwijsroute investering in jongeren, Z-route gericht op wat wel kan en niet op wat niet kan, regie bij de gemeente, zitten er naar ons idee ook meerdere punten in de wet waarbij misbruik of een beloning op niet presteren op de loer liggen.

In het wetsvoorstel zitten een paar cruciale momenten die bepalen waar iemand terecht gaat komen tijdens het inburgeringstraject. Die momenten zijn belangrijk omdat zij ook bepalen aan welke verplichtingen iemand moet voldoen. Er zijn altijd mensen die intrinsiek gemotiveerd zijn om een zo goed mogelijke prestatie te leveren daar hoeft niemand zich zorgen over te maken, er zijn helaas ook voldoende mensen die graag voor de minimumvariant gaan en die krijgen in dit wetsvoorstel ruimte.

Allereerst bij de brede intake (op zich prima); het loont om zo min mogelijk ambities te hebben en veel obstakels voor de B1-route op te werpen. De 'beloning' bestaat uit de Z-route, een maatwerk traject waarbij geen examendoelstellingen zijn opgenomen. Alhoewel het nog niet duidelijk is hoe de leerbaarheidstoets eruit zal zien, is het aanlokkelijk om de toets niet al te enthousiast te maken. De beloning is geen examen hoeven doen. Voor veel huidige statushouders zou dat een zeer aantrekkelijk perspectief zijn. Dit is geen doemdenken maar een idee gebaseerd op huidig gedrag van statushouders waarbij onderpresteren positief kan uitpakken. Daarnaast zien we dat binnen gemeenschappen informatie over 'shortcuts' snel worden uitgewisseld.

Als in de leerbaarheidstoets de vraag centraal staat of een statushouder in staat is het B1-traject succesvol af te ronden, zal de groep die aan deze route deelneemt klein zijn. In de leerbaarheidstoets moet niet het einddoel centraal staan als wel het vermogen tot leren.

Een tweede punt is de B1-route. Zoals iedereen beseft zal B1 voor velen niet haalbaar zijn, er is dus een mogelijkheid om uit te stromen op A2-niveau. Welk incentive is er voor statushouders die onder normale omstandigheden al moeite hebben om het A2-niveau te halen om zich extra in te spannen om B1 te halen? Er is geen incentive, er is wel een 'beloning' in de vorm van A2-uitstroom.

Wat overigens te doen met die statushouders voor wie ook het A2-traject niet haalbaar blijkt? Kan de PIP worden aangepast en is dan de consequentie dat men alsnog in het Z-traject terecht komt? Voor sommigen zou dit een wenselijke situatie kunnen zijn, tegelijkertijd is het risicovol, omdat het alsnog in de Z-route terecht komen ook gezien kan worden als een examen-escape.

In de wet wordt niet duidelijk hoe sterk de scheiding is tussen B1-route en Z-route. In de praktijk liggen de zwakke deelnemers van de B1-route en de sterkere -route deelnemers niet ver uit elkaar.

De onderwijsroute: het is jammer dat ervoor is gekozen om jongeren voor wie de inschatting is dat zij bijvoorbeeld een Mbo-opleiding niet succesvol zouden kunnen afronden, buiten de onderwijsroute te laten vallen. Alle jongeren die nog geen diploma hebben gelijkgesteld aan minimaal MBO-2 niveau en die inburgeringsplichtig zijn, zouden in de onderwijsroute moeten worden opgenomen, ook analfabete jongeren. De verwachting is toch dat deze mensen nog hun hele leven een bijdrage kunnen en moeten leveren aan de Nederlandse samenleving, door de onderwijsroute alleen open te stellen voor kansrijke en ambitieuze jongeren, wordt een grote groep jongeren overgeslagen. Een jongere van bijvoorbeeld 19 jaar die maar deels gealfabetiseerd is, moet zo intensief mogelijk worden begeleid richting taal, opleiding en werk. Zo iemand hoort niet thuis in de Z-route tussen volwassenen van middelbare leeftijd. Er moet alles op alles worden gezet om de jonge statushouder qua taal, kennis en vaardigheden zo goed mogelijk voor te bereiden op het leven in Nederland.

In de brief van 25 juni (2019-0000083693) merkt de Minister het volgende op "Voor de vermoedelijk kleine groep inburgeraars voor wie de onderwijsroute en de B1-route (...) niet haalbaar is ..." Wij denken dat het juist om een grote groep zal gaan. Hoe groot of hoe klein deze groep zal zijn hangt af van de eisen die er aan de toegang tot de Z-route gesteld gaan worden en het hangt af van de mogelijkheid om vanuit de B1-route alsnog in de Z-route in te stromen. De kans is niet ondenkbaar dat de Z-route groep groot gaat worden omdat daarin ook de langzaam lerende (te vergelijken met huidige) A2-cursisten worden opgenomen.

In bovengenoemde brief blijkt dat de Minister ook een optimistische visie heeft op het stelsel van betaling van de inburgeringscursussen. Er is in het verleden ervaring opgedaan met aanbestedingen bij inburgering, de race naar bodem die de Minister niet verwacht is toen zeker opgetreden. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat dit niet nogmaals zal gebeuren. Degenen die hieronder lijden zijn de docenten, dat is de knop waaraan aanbieders draaien als zij een goedkoop aanbod willen doen. Ook in de wet wordt nog opengelaten welke garanties er zijn of komen die ervoor zorgen dat de (gecertificeerde) docent een acceptabel salaris of uurtarief krijgt. Vooruitlopend op de nieuwe wet zijn er nu al ROC 's die zich aan het terugtrekken zijn omdat zij uit ervaring hebben geleerd dat zij op de concurrerende markt met een ongelijk speelveld niet mee kunnen doen.

In het verleden trokken de 'kiloknallerbureaus' ook vaak aan het langste eind omdat zij voor het laagste bedrag trajecten aanboden. Voor gemeentes is het lastig om die verleiding af te slaan. In het wetsvoorstel (art. 16.2. en 16.4.) staan geen garanties om eerdere situaties te voorkomen.

Op zijn minst zou de vergoeding aan docenten onderdeel van de aanbesteding moeten zijn, daarbij zou de tarifiering zoals door de BVNt2 vastgesteld als richtlijn kunnen worden gehanteerd.

Inburgering is zoveel meer dan rechten en plichten. Het doel is uiteindelijk om Nederland waardevolle nieuwe burgers te bieden en de statushouders de kans te bieden in ons land een zinvol bestaan op te bouwen. Het cursusaanbod kan hieraan bijdragen. Cursussen die gericht zijn op participatie, buitenschools leren, contact maken met andere statushouders en rolmodellen dragen bij aan de empowerment van statushouders en kunnen belangrijk bij de integratie. Hierbij passen cursussen die online thuis gevolgd kunnen worden niet.

Inburgeringsplichtigen die het zelf betalen kunnen natuurlijk voor zo'n variant kiezen maar het aanbod van een gemeente behoort altijd contact en een oriëntatie op de buitenwereld te hebben. Om te voorkomen dat met name vrouwen geïsoleerd blijven, zouden gemeentes altijd een aanbod moeten faciliteren dat niet thuis, zelfstandig kan worden afgerond.

Namens de werkgroep inburgering van de BVNt2,
Sandy Posthumus Meyjes